
УДК: 316.324.8:141.7+159.923.2

Шмиголь Михайло Федорович

*к. філос. н., доцент, завідувач кафедри філософії, історії та політології,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

Юшкевич Юлія Сергіївна

*к. філос. н., старший викладач кафедри філософії, історії та політології,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

**ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО СОЦІУМУ**

JEL classification: D830; Z000

Сучасний глобальний техногенний світ поставив перед філософською антропологією цілу низку проблем, що безпосередньо торкаються як сучасного, так і майбутнього існування людини.

Людина в глобальному інформаційному суспільстві набуває таких якісних параметрів, нових рис, яких у неї не було в індустріальному суспільстві. Сучасна епоха глобалізації від усіх колишніх історичних епох відрізняється декількома суттєвими рисами: по-перше, розростанням всесвітньої глобальної павутини Інтернету, розгортанням і прискоренням науково-технічного прогресу; по-друге, виникненням нових соціальних проблем і загостренням взаємин людини з іншими людьми, з самою собою, суспільством і природою; по-третє, змінами у самосвідомості, ментальності, цінностях та ідеалах людини, а також в її діяльності та комунікації.

Головна соціально-філософська проблема інформаційного суспільства полягає в забезпеченні гармонії між розвитком знань і цифрових технологій, з одного боку, і можливостями пристосування людини до власних результатів діяльності. Головною гуманістичною проблемою інформаційного суспільства, вважаємо відповідь на питання, як в умовах всезростаючої комп'ютеризації суспільства домогтися того, щоб сучасна людина стала гармонійною істотою в світоглядному, соціальному, моральному, політичному та інших суспільно важливих якостях?

Як відомо, одна з найважливіших потреб людини – комунікація. У глобальному світі задоволення цієї потреби відбувається на такому рівні, обсязі та швидкості, яких людство не знало раніше. Інформація стала базовим параметром, вона виступає фундаментом формування трансмедіального «Я» [1, с. 197]. Сьогодні все більш актуальними стають дослідження трансформацій в самих процесах спілкування і в соціальних зв'язках на основі глобальних інформаційних технологій. В якості нової парадигми комунікації виступають процеси виникнення мережевих, віртуальних спільнот, вдосконалення інтерактивних форм комунікації, а також розвиток технічних засобів і цифрових технологій, які призведуть до поступового зникнення існуючих масових комунікативних систем.

Звертає на себе увагу той безперечний факт, що сучасне інформаційне середовище постає як нова форма культури, в якій комунікація стає своєрідним важливим способом існування людей. Йдеться про таке розширення інформаційного простору та збільшення його ролі в житті людей, коли формується новий «життєвий світ» соціального простору, всередині якого знаходяться взаємодіючі індивіди, і специфіка якого полягає в розірваності двох рівнів буття: реального та віртуального. Така форма інформаційної культури змушує нас здійснювати пошуки нових способів, методів і сенсів існування.

Отже, поняття інформаційної комунікації ми розглядаємо як елемент інформаційної культури, в якому реалізуються комунікативні якості, а саме інформаційне спілкування як соціальне явище особливої природи, яке опосередковане будь-якою семіотичною системою, де якісною складовою інформаційної культури є «інформативність», на підставі якої розвивається здатність людини створювати нові інформаційні продукти і творчо їх використовувати в різних цілях. Інформаційна культура виступає семіотичним простором функціонування та взаємодії з регулюючим цю діяльність інформаційно-етико-комунікаційним комплексом [2, с. 107].

В сучасному інформаційному суспільстві актуалізується проблема трансформацій в структурі світогляду людини, що відбуваються не лише внаслідок традиційної взаємодії «людина-світ», але й знаходяться під впливом віртуальної реальності як особливого соціального відношення та специфічних віртуальних об'єктів, що активно розвиваються в сучасному інформаційному суспільстві. Зростаюча розвиненість віртуалізації інформаційної сфери створює передумови для змін як соціальної свідомості в цілому, так і віртуального світогляду, що осмислює світ з позицій людини як суб'єкту віртуальної реальності. Причиною такої віртуалізації сучасного інформаційного суспільства виступає об'єктивна потреба в переході інформаційних технологій на якісно новий рівень, що сприяв би розвитку іманентної потреби людини в творчості, в створенні нової реальності, в тому числі і таких світів, по відношенню до яких вона відчувала б себе творцем [3, с. 212].

Вочевидь, що нові інформаційні та комунікаційні технології стають не просто невід'ємними частинами повсякденного життя людини, але й все більше і наполегливіше задають певні стандарти поведінки, формують раніше невідомі інтереси, способи задоволення потреб і, що особливо важливо, часто змінюють світогляд в напрямку його невизначеності, ускладнюючи при цьому процес її самоідентифікації.

Не випадково, особливої гостроти та актуальності набуває проблема світоглядних трансформацій, що впливають на розвиток ідентичності та самоідентифікацію людини в сучасному інформаційному технологічному суспільстві. Така актуальність обумовлена зростаючою тенденцією дифузії ідентичності, її незавершеності у вигляді тривалих пошуків самої

себе, труднощами самовизначення. Все частіше проявляються різні варіанти спотворених проявів ідентичності у вигляді різних форм фаталізму, екстремізму, фундаменталізму. Постає проблема особливості феномену ідентичності та процесу ідентифікації людини в контексті світоглядної зрілості [4, с. 397].

Таким чином, філософсько-антропологічний підхід до аналізу сучасних соціально-гуманітарних проблем інформаційного суспільства обґрунтовує необхідність усвідомлення глобальної місії інформаційного світогляду в контексті його обумовленості сучасною інформаційною культурою та інформаційною комунікацією, яка полягає в потенційній здатності інтегрувати духовний світ особистості, примирення та поєднання різних картин світу (гуманітарних, природничих). У зв'язку із цим, важливим є усвідомлення того механізму, завдяки якому в умовах інформаційної культури та комунікації структуруються не лише знання в загальному змісті інформаційного світогляду, але й процес їх набуття, переробки, осмислення, отримання нових оцінних суджень. Цей процес є частиною системи, що складає сутність світогляду і пов'язаний він, у тому числі, і зі здібностями до мислення, як опосередкованого та узагальненого способу бачення світу в цілому.

Література

1. Liubiniene V. *Reconstructing self-identity : local, global and technological drives*. Readings in Humanities / Andreica O., Olteanu A. (eds). Cham : Springer, 2018. Pp. 197–208.
2. Prudnikova O., Kuznietsov O. *Security at information culture : wouldn't we lose humanity?* Philosophy and Cosmology. 2018. Vol. 21. Pp. 107–115.
3. Шмиголь М. Ф., Юшкевич Ю. С. *Віртуальна реальність як феномен інформаційного суспільства : світоглядний аспект*. Гілея : науковий вісник. 2019. Вип. 142. № 3. Ч. 2. Філософські науки. С. 212–215.
4. Шмиголь М. Ф., Юшкевич Ю. С. *Світоглядні основи феномену ідентичності та проблеми її трансформації в сучасному інформаційному суспільстві*. Гілея : науковий вісник. 2020. Вип. 153. № 2. С. 396–399.

УДК 316.324.8+159.923.2

Щербина Надія Федорівна

к. істор. н., доцент кафедри філософії, історії та політології,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У НОВІТНЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

JEL classification: D830; Z000

Сьогодні в суспільстві процеси безпосередньо впливають і на культуру країни в цілому, і на окремі її сегменти. З'являються нові форми передачі культурної спадщини країни, створюються елементи культури з урахуванням нових можливостей, що надаються інформаційними технологіями. Виникають можливості більш точного вираження думок авторів, розширення кола людей, які можуть стикнутися з тим чи іншим твором, відчути себе причетними до тієї чи іншої культурної події (трансляція вистав, концертів, спортивних змагань тощо). Вплив сучасних інформаційних технологій на мистецтво відбувається в двох напрямках. З одного боку, ця технологія використовується у творчій роботі художників і скульпторів, артистів і композиторів, а, з іншого, – сучасні інформаційні засоби роблять високу культуру загальнодоступною. Так, при використанні обчислювальної техніки в живописі та скульптурі існує два підходи. В одному випадку комп'ютер відіграє роль простого інструменту, в іншому – художник задає машині програму, точно не знаючи, що з цього вийде, і комп'ютер «творить» сам твір мистецтва, іноді вдало, іноді ні. У процесі ліплення процесор приєднується до спеціального верстата, який ріже заготовку з металу або якогось іншого матеріалу [1, с. 185].

Велику роль відіграє інформаційна техніка в процесі залучення людей до творів мистецтва, завдяки чому висока культура стає загальнодоступною. Саме вона зробила масовим надбанням унікальні досягнення світової культури.